

MAAILMAN 50 VAARALLISINTA VALHETTA

HANNU SOKALA

Nemo

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.
Text and data mining prohibited.

Suomen tietokirjailijat ry. on tukenut
tämän teoksen kirjoittamista.

© Hannu Sokala ja Kustannusosakeyhtiö Otava, 2026

Helsinki

Tekstin- ja tiedonlounhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-50984-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

”Muista, Jerry, se ei ole valetta... jos sinä uskot siihen.”

George Costanza Jerry Seinfeldille tv-sarjassa Seinfeld
(kausi 6, jakso 16, ensiesitys 9.2.1995)

SISÄLLYS

ESIPUHE.....	9
JOHDANTO: TRUMPIN TIELLÄ.....	16
1. HOLOKAUSTIA EI TAPAHTUNUT.....	35
2. IHMINEN EI AIHEUTA ILMASTONMUUTOSTA.....	53
3. IRAK OLI UHKA MAAILMALLE.....	62
4. VENÄJÄ EI HYÖKKÄÄ UKRAINAAN.....	76
5. OXYCONTIN ON TURVALLINEN KIPULÄÄKE.....	87
6. ROKOTTEET TAPPAVAT.....	95
7. BREXIT SÄÄSTÄÄ 350 MILJOONAA PUNTAA VIIKOSSA.....	108
8. TRUMP: VOITIN 2020 VAALIT.....	125
9. LENTOKONEET RUISKUTTAVAT MYRKKYÄ.....	139
10. KOLME SUURTA SIOJITTAJAA OMISTAVAT KAIKEN.....	151
11. YHDYSVALTAIN HALLITUS ON 9/11:N TAKANA.....	165
12. SAKSA HÄVISI SELKÄÄNPUIKOTTAJIEN TAKIA.....	179
13. ARMENIAN KANSANMURHAA EI TAPAHTUNUT.....	187
14. NEUVOSTO-OHJUKSET PUOLUSTAVAT KUUBAA.....	195
15. TUPAKKA EI TAPA.....	204
16. KOMMARIT UJUTTAVAT MYRKKYÄ JUOMAVETEEN.....	217
17. QĀNON TAISTELEEE SATANISTIPEDOFIILEJA VASTAAN.....	228
18. VASEMMISTO PANEE VÄESTÖN VAIHTOON.....	241
19. MAAILMANMARKKINOITA EI VOI MANIPULOIDA.....	251
20. MILJOONAT KUOLLEET SAIVAT ELÄKETTÄ.....	261
21. EMME MYY ASEITA IRANIIN EMMEKÄ AUTA KONTRIA.....	269
22. TALOUSHISTORIAN VARMIN SIOJITTAJA.....	277
23. VEROJEN ALENTAMINEN LISÄÄ VEROTULOJA.....	287
24. GLOBAALIELIITTI HALUAA SUUREN NOLLAUKSEN.....	295

25. 5G AIHEUTTAA SYÖPÄÄ.....	304
26. GATES HALUAA KOLMEN MILJARDIN KUOLEVAN	312
27. SUURSIJOITTAJA, NATSI, TERRORISTI JA MAAILMANVALTIAS.....	324
28. MUSLIMIPAKOLAINEN PUUKOTTI LAPSIA SOUTHPORTISSA.....	333
29. RAAKAMAITO PARANTAA	340
30. KOULUTUKSESTA EI LEIKATA	351
31. KUULENTO OLI KUBRICKIN LAVASTUS.....	356
32. OLYMPIALAISTEN AVAJAISET OLIVAT SATANISTIEN JUHLA.....	365
33. MARCOSIN KAUSI OLI FILIPPIINIEN KULTA-AIKAA.....	370
34. PAAVIN HAUTAJAISIA JUHLITTIIN SAATANAN RISTILLÄ.....	378
35. ROHINGYAT OVAT OMIAAN SYÖVIÄ KARPPEJA	384
36. EU SOTKEUTUI ROMANIAN PRESIDENTINVAALEIHIN	390
37. KULTAINEN MILJARDI HAMUAA VENÄJÄÄ.....	396
38. BASKIT TEKIVÄT MADRIDIN POMMI-ISKUN.....	403
39. VALKOISTEN KANSANMURHA ETELÄ-AFRIKASSA	408
40. THAIMAA ALOITTI! EI KUN KAMBODŽA ALOITTI!	414
41. SUOMI EI DEVALVOI.....	421
42. EN KÄYTTÄNYT DOPINGIA	423
43. BILL CLINTON ON MURHAMIES.....	425
44. SYÖPÄ AURINKORASVASTA	427
45. BRIGITTE MACRON JA MICHELLE OBAMA OVAT MIEHIÄ.....	429
46. MAAPALLO EI OLE PALLO.....	431
47. SEPARATISTIT VENÄJÄN 1999 POMMIEN TAKANA	432
48. PRESIDENTTI TSAI ING-WEN VIETTI KEVYTKENKÄISTÄ ELÄMÄÄ.....	433
49. LINTUJA EI OLE.....	535
50. SALALIITTOTEORIOIHIN HURAHTAVAT MUUT	436
LOPPU: VÄÄRÄÄN SUUNTAAN	438
 LÄHTEET	 457
HENKILÖHAKEMISTO	514

ESIPUHE

TÄMÄN KIRJAN LÄHTÖKOHTANA on huoli, jota olen alkanut tuntea muutamasta tuttavastani. He ovat fiksuja, herkkiä ja muutenkin vakavasti otettavia henkilöitä, mutta heillä on ongelma. He eivät enää erota valheita totuudesta.

Joitakin vuosia sitten huomasin, että tuttavani alkoivat esittää yhä useammin erikoisia näkemyksiä esimerkiksi rokotteista, sodasta Ukrainassa ja maahanmuuttajista. Näkemykset muuttuivat vuosi vuodelta kummallisemmiksi.

Kirjaa tutkiessani olen huomannut, että he eivät ole yksin. Ensin minua hämmästytti ja välillä jopa huvitti, mihin kaikkeen ihmiset nykyisin uskovat. Työn edetessä ei juuri enää naurattanut.

Verkko vilisee valheita, ja tuntuu siltä, että yhä useammat ovat valmiita nielemään niitä. Vakavaksi ilmiön tekee se, että valheiden takana on usein pahantahtoisia toimijoita, jotka haluavat romuttaa demokratiaa, ihmisoikeuksia ja esimerkiksi toimia ilmastonmuutoksen jarruttamiseksi.

HALUAN HETI ALKUUN varoittaa kahdesta asiasta, jotka olen oppinut kirjaa tehdessäni: monet valheet ja salaliittoteoriat ovat vuosia ja vuosikymmeniä – jopa vuosisatoja – vanhoja, vaikka ne saattavat näyttää tämän päivän tuotteilta. Toinen oppi on se, että näitä valheita ja teorioita eivät suinkaan luo ja levitä vain yksityishenkilöt, vaan niiden takana on jopa valtiollisia koneistoja.

Hyvä esimerkki ovat kaikenlaiset kummalliset rokotteisiin liittyvät väitteet ja pöllöydet, jotka ovat kiertäneet covid-19-pandemian alusta lähtien. Monet

alkoivat uskoa, että covid-rokotteet otettiin käyttöön ilman testausta ja että ne olivat myrkyllisiä tai vähintäänkin tehottomia.

Oudot covid-teoriat ovat oikeasti osa jatkumoa, joka alkoi jo 1700-luvun lopulla. Silloin englantilainen lääkäri Edward Jenner kehitti ensimmäisen rokotteen isorokkoa vastaan. Jenner oli huomannut, että karjakot näyttivät olleen immuuneja isorokolle. Hän pohti immuniteetin johtuneen karjakoiden yleisesti sairastamasta lehmänrokosta, joka on sukua isorokolle mutta ei läheskään niin vaarallinen tauti.

14. toukokuuta 1796 Jenner otti Sarah Nelves -nimisen karjakon lehmänrokkorakkulasta märkää ja laittoi sitä kahdeksanvuotiaan James Phippsin olkaan tekemäänsä haavaan. Poika sairastui lievästi ja parani kokonaan kymmenessä päivässä. Ensimmäisenä heinäkuuta Jenner yritti tartuttaa isorokon Jamesiin, mutta poika ei sairastunut.

Jennerin keksintö oli merkittävä – ennen rokotetta isorokko oli tappanut kolmanneksen siihen sairastuneista. Laajamittaisten rokotusten seurauksena Maailman terveysjärjestö WHO ilmoitti 1980, että isorokko oli hävitetty luonnosta. Isorokon ohella rokotehistorian menestystapauksia ovat varsinkin polio ja tuhkarokko, joiden vastaiset rokotteet säästävät miljoonia ihmishenkiä vuosittain.

Arvostetun lääketieteellisen *The Lancet* -julkaisun artikkelissa todettiin 2024, että edellisten 50 vuoden aikana rokotukset olivat kaikkiaan estäneet 154 miljoonaa kuolemaa – mukaan lukien peräti 101 miljoonaa alle yksivuotiaan vauvan kuolemaa.

ROKOTUSTEN TUOMASTA HYVÄSTÄ huolimatta niitä on aina myös vastustettu.

Rokotevastaisia mielenosoituksia järjestettiin esimerkiksi Englannissa 1850-luvulla, Kanadassa 1880-luvulla ja Yhdysvalloissa 1890-luvulla, irlantilaisen Trinity Collegen apulaisprofessori David Robert Grimes kirjoittaa.

Grimesin mukaan yksi tärkeimmistä rokotevastaiden henkilöiden perusteluista oli yksilönvapauten vetoaminen. Tämä perustelu näyttää olleen vahva esimerkiksi Tukholmassa 1870-luvulla. Ruotsin viimeinen isorokkoepidemia nähtiin 1873–1874. Tukholman ulkopuolella rokotuskattavuus oli 90 prosenttia, mutta pääkaupungissa vain 40 prosenttia. Isorokon leviyttä maahan jo-

kaista 10 000 asukasta kohti Tukholmassa kuoli 330 ihmistä eli yli kymmenen kertaa muuta maata enemmän. Epidemian jälkeen tukholmalaiset säntäsivät ottamaan rokotteita.

Juha Matias Lehtonen kertoo *Terveys ja humpuuki* -kirjassaan, että aatteellinen rokotevastaisuus levisi Suomeen 1900-luvun alussa kansainvälisen vaihtoehdotlääkinnän verkostojen avulla.

”Äänekäimmät rokotteiden vastustajat kuuluivat urbaaniin sivistyneistöön tai trendikkääseen luonnonparannusliikkeeseen”, Lehtonen kirjoittaa.

”Tärkein syy luonnonparantajien rokotevihamielisyyteen oli maailmankuvallinen: heidän mielestään moderni sivilisaatio itsessään oli sairauksien lähde.”

Aktivistit uskoivat myös, että rokotukset aiheuttivat syöpää ja tuberkuloosia ja että rokotteiden aiheuttamat sairaudet periytyivät. Monet Lehtosen kirjaamat huomiot pätevät hyvin covid-pandemian nostattamiin pelkoihin.

ROKOTUSVASTAINEN INFORMAATIO LEVIÄÄ etenkin sosiaalisen median kautta. Vuonna 2018 yhdeksän kymmenestä brittiakuisesta katsoi rokotteiden olevan turvallisia ja tehokkaita. Vuonna 2023 vastaava luku oli pudonnut seitsemään.

Rokotekriittisyys saattaa olla nousussa myös Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL varoitti vuonna 2025, että mpr-rokotusten kattavuuden lasku lisää tuhkarokkoepidemian riskiä.

Mpr tarkoittaa tuhkarokko-sikotauti-vihurirokkorokotetta. Se annetaan 1- ja 6-vuotiaille. THL:n tilaston mukaan vain 91 prosenttia vuonna 2017 syntyneistä lapsista oli saanut mpr:n toisen rokoteannoksen. Tuhkarokon tartuntaketjujen katkeaminen ja laumasuojan synty edellyttävät, että kaksi annosta saaneita tulisi olla yli 95 prosenttia väestöstä.

THL mukaan tilanne oli erityisen huolestuttava Etelä-Karjalan, Länsi-Uudenmaan, Ahvenanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueilla, joissa kattavuus jäi alle 90 prosentin.

COIDIN LISÄKSI MISINFORMAATIOTA on viime vuosina levinnyt esimerkiksi Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainassa. Covid- ja sotavalheilla on yksi tärkeä yhteinen syy: molempia levitetään Moskovasta, ja molemmat leviävät tehokkaasti lännessä.

Erilaisia hämäyksiä on käytetty aina siitä lähtien, kun ihmiset ovat ajautuneet konflikteihin ja sotiin. Euroopan unionin neuvoston mukaan misinformaatiosta tuli ensi kerran järjestäytyntä toimintaa Josif Stalinin Neuvostoliitossa. Moskova on aina Stalinin ajoista lähtien käyttänyt valheita aktiivisena osana ulkopoliittista toimintaansa.

Neuvostoliiton romahdettua lännessä uskottiin, että misinformaation uhka katoaa turvallisuuspoliisi KGB:n lakkauttamisen myötä. Näin ei kuitenkaan tapahtunut – entisen KGB-upseerin Vladimir Putinin johtamalla Venäjällä valheiden levityksen pelikirja on edelleen kovassa käytössä.

Putinin tärkeimmät viestinviejät ovat valtiolliset uutislähteet *RT*, entinen *Russia Today*, ja *Sputnik*, joiden kirjoituksia käännetään lännen vaihtoehtomedioihin, kuten yhdysvaltalaiseen *InfoWarsiin* ja suomalaiseen *UMV-julkaisuun*. Viime vuosina Venäjä on alkanut käyttää yhä useammin myös Telegram-viestintäsovellusta propagandansa levitykseen.

Kirjaa tehdessäni yllätyin siitä, miten monet erilaisiin salaliittoihin uskovat yksityishenkilöt levittävät sosiaalisessa mediassa Venäjän tehtailemaa misinformaatiota.

VIIME VUOSINA INFORMAATIOSOTAAN on liittynyt myös Kiina. Xi Jinpingin johdolla Kiinakin on ryhtynyt järjestelmällisesti murentamaan vaaralliseksi katsomiaan läntisiä arvoja, kuten perustuslaillista demokratiaa, kansalaisyhteiskuntaa, yleismaailmallisia ihmisoikeuksia ja lehdistönvapautta.

Pekingin uusi tavoitteenasettelu paljastui, kun kommunistipuolueen vuonna 2013 sisäiseen käyttöön laatima niin kutsuttu *Dokumentti n:o 9* vuoti julkisuuteen. Asiakirjan mukaan Kiinan pitää estää läntisten arvojen voitto ”ideologioiden taistelussa”. Yksi keino puolueen tavoitteen saavuttamiseksi on misinformaation levittäminen Kiinan lisäksi myös maan ulkopuolella.

Pekingin kohteena on ollut etenkin Taiwan, joka sen mielestä on osa Kiinaa. Uutistoimisto *Reutersin* mukaan Taiwanin kansallisen turvallisuuden virasto ilmoitti syksyllä 2025 löytäneensä yli 10 000 ”epänormaalia” sosiaalisen median tiliä, joiden kautta on levinnyt yli puolitoista miljoonaa misinformaatiota sisältänyttä viestiä.

Viraston raportin mukaan Kiina on yhdistänyt valtiolliset tiedotusvälineet ja verkossa toimivan ”trolliarmeijan” levittämään Taiwanin hallitusta arvoste-

levaa sisältöä, tukemaan Kiinalle myönteistä narratiivia ja kylvämään epäluotamusta Yhdysvaltoja kohtaan. Yhdysvallat on Taiwanin tärkein tukija.

Kiina on pyrkinyt kasvattamaan sisäistä eripuraa esimerkiksi Yhdysvalloissa viesteillä, joissa korostetaan kodittomuutta, fentanylin väärinkäyttöä, aseväkivaltaa ja kaupunkien rappeutumista maassa. Verkkoyhteisöjä tutkivan Graphikan mukaan Kiina on luonut valetilejä, jotka vaativat Espanjan hallituksen eroa lokakuun 2024 katastrofaalisten tulvien takia.

Kiina on lisäksi jakanut Venäjän ohella misinformaatiota muun muassa siitä, että Ukrainassa olisi ollut yhdysvaltalaisia bioaselaboratorioita ennen Venäjän täysimittaista hyökkäystä vuonna 2022.

VENÄJÄN HYÖKÄTTYÄ UKRAINAAN länteen alkoi hyökyä Moskovasta uusi aalto misinformaatiota. Tutkijat epäilivät jo etukäteen, että Venäjältä tuupattuja covid-valeita levittäneet henkilöt olivat alttiita nielemään myös Venäjän valeita sotaan liittyen.

Oman kokemuksen mukaan näin myös kävi. Useat viralliseen covid-tietoon epäillen suhtautuneet alkoivat jakaa kaikenlaista misinformaatiota Ukrainasta ja sodan synnystä. Sosiaalisessa mediassa törmää hyvin usein Venäjän toimia ymmärtäviin ja Vladimir Putinia ihaileviin henkilöihin.

Samaan syssyyn ex-pääministeri Sanna Marinista, presidentti Alexander Stubbista, presidentti Volodymyr Zelenskyistä ja Euroopan unionin komission puheenjohtajasta Ursula von der Leyenistä on tullut suuria inhokkeja, joita kutsutaan jopa pahuuden lähettiläiksi.

Misinformaation määrän kasvu ja tekoälyn käytön yleistymisen tekevät ongelmasta entistä suuremman. Kohta olemme – jos emme jo ole – tilanteessa, jossa kukaan ei voi enää tietää, mikä verkossa on totta ja mikä ei.

Juuri tämä onkin valetehtailijoiden tärkein päämäärä. Heitä ei kiinnosta, mitä mieltä ihmiset ovat ensimmäisen kuulennon totuudesta tai raakamaidon terveellisyydestä tai Venäjän Ukraina-hyökkäyksen todellisista syistä. Sen sijaan he mittaavat onnistumisensa sen mukaan, miten suurta epätietoisuutta länteen leviää.

Misinformaation tärkein tehtävä on synnyttää informaatioavaruus, jossa kenenkään ei kannata luottaa mihinkään. Jos mikä tahansa voi olla valetta, ke-

nenkään ei kannata luottaa tiedotusvälineisiin, viranomaisiin tai yhteenkään poliitikkoon.

Tšekkiläiset tutkijat huomasivat vuonna 2025 julkaisemassaan tutkimuksessa, että covidiin liittyvää misinformaatiota hyväksyneet ihmiset olivat muita alttiimpia nielemään myös Venäjän perustelut sodalle Ukrainassa. Covid- ja sotapropagandan nielleitä yhdistivät lisäksi kasvanut epäluottamus muun muassa oman maan viranomaisiin, tiedotusvälineisiin, Yhdysvaltoihin ja Euroopan unioniin.

MYÖS LÄNNESSÄ TOIMII misinformaatiota tuottavia ja levittäviä koneistoja. Yksi niistä on yhdysvaltalainen, vahvasti kommunisminvastainen John Birch Society.

Järjestö on ajanut monia samoja tavoitteita kuin nykyiset misinformaation levittäjät. Vuonna 1958 perustetun järjestön ydinviesti on, että laaja kommunistinen salaliitto uhkaa kristikunnan, kapitalismin ja Yhdysvaltain olemassaoloa.

John Birch Societya tutkineen George Washington -yliopiston professorin Matthew Dallekin mukaan järjestö on ollut avainasemassa siinä kehityksessä, jossa republikaanipuolue on siirtynyt yhä vahvemmin kohti äärioikeistoa. Tämä kehitys mahdollisti Donald Trumpin nousun puolueen huipulle.

Järjestö on kannattanut esimerkiksi asevapauksia, juomaveden fluorauksen lopettamista ja aborttien kieltämistä. Sen mukaan esimerkiksi liberaalit eliitit ja tiedotusvälineet, Yhdistyneet kansakunnat, ja Maailmanpankki ovat Yhdysvaltain vihollisia. Järjestö ei usko kansalaisoikeuksiin tai ilmastonmuutokseen.

CAMBRIDGEN YLIOPISTON SOSIAALIPSYKOLOGIAN professori Sander van der Linden on noussut viime vuosina misinformaatiotutkimuksen eturiviin. Hän määrittelee tutkivansa sekä tarkoituksellisesti valheellisen että harhaanjohtavan tiedon leviämistä. Harhaanjohtava tieto sisältää niin puolitotuudet, vääristyneet narratiivit, harhaanjohtavan argumentoinnin, loogiset virhepäätelmät kuin kontekstin sivuuttamisenkin. Seuraan kirjassa van der Lindenin esimerkkiä ja käytän tästä kaikesta yleistermiä misinformaatio – joskin niin, että pääpaino on suoranaisissa valheissa.

Misinformaatiota vastaan voidaan kamppailla esimerkiksi faktantarkistuksen avulla. Faktantarkistus ei välttämättä ole tehokasta, koska sen ei ole helppo

tavoittaa valeiden alkuperäistä yleisöä. Kansalaisten medialukutaidon parantaminen olisi arvokasta, mutta sen tuloksia on vaikea mitata.

Van der Lindenin mukaan tehokkain tapa taistella misinformaatiota vastaan saattaa olla ihmisten ”rokottaminen” valeita vastaan. Tämä tapahtuu avaamalla sitä, miten valeita tuotetaan ja levitetään: henkilöiden aivoissa alkaa kehittyä kognitiivisia ”vasta-aineita”, joiden avulla heille kehittyy vastustuskykyä myöhemmin tapahtuvan misinformaatiotartunnan varalle.

Käyn tässä kirjassa läpi sellaisia harhaanjohtavia väitteitä tai suoranaisia valeita, joilla on ollut vakavia seurauksia. Pyrin myös selvittämään, miten nuo valeet ovat syntyneet ja levinneet. Olen koonnut ja järjestänyt listan valeista journalistin logiikalla ja suoraviivaisuudella, ilman pyrkimystä tieteelliseen tarkkuuteen.

Johdantoluvussa yritän selvittää, miten eduskunnan puhemies ja perussuomalaisten vahva mies Jussi Halla-aho suhtautuu misinformaatioon. Sen jälkeen esittelen valitsemani 50 vaarallisinta valetta. Loppuluvussa pohdin tarkemmin parin esimerkin avulla, millaiseen suohon misinformaatio voi politiikan upottaa.

KIITÄN KIRJAN KIELEN- ja faktantarkistuksesta etevää Riina Nygréniä ja tiedonkeruussa auttanutta taitavaa Senja Svinhufvudia.

Kiitän Suomen tietokirjailijat ry:tä, jolta olen saanut tukea teoksen kirjoittamiseen.

Tuusulassa tammikuussa 2026
Hannu Sokala

JOHDANTO: TRUMPIN TIELLÄ

OLEN HÄMMENTYNYT.

Istun suomalaisen kansanvallan sydämessä, Mannerheimintie 30:ssä Helsingissä, eduskunnan puhemiehen huoneessa.

Vierailun isäntä on pyytänyt minut istumaan vierelleen sohvalle, jonka takaa seinältä katsoo Joachim Kurtén, liikemies ja puhemies 1800-luvun lopulta. Taulu on itsensä Albert Edelfeltin maalaama.

Huone henkii perinteitä ja arvokkuutta.

Tutkittuani vuoden verran misinformaatiota tätä kirjaa varten olen tehnyt ikävän havainnon: hallituspuolue Perussuomalaiset putkahtaa usein esiin päättömiltä tuntuvien väitteiden levittämisen yhteydessä.

Haluan kuulla puolueen vahvan miehen ja entisen puheenjohtajan Jussi Halla-ahon näkemyksiä mieltäni kaihertaviin kysymyksiin. Osa minusta toivoo, että hän osoittaisi huoleni turhiksi – että perussuomalaisia koskevat pöhlödyt ovat pelkkiä väärinkäsityksiä tai ainakin taakse jäänyttä elämää. Halla-ahon vastaukset yllättävät minut.

KERRON JUSSI HALLA-AHOLLE käyttäväni Cambridgen yliopiston professorin Sander van der Lindenin määritelmää, jossa misinformaatiossa on kyse sekä tarkoituksellisesti valheellisen että harhaanjohtavan tiedon levittämisestä.

Miten suuri ongelma misinformaatio on suomalaisessa yhteiskunnassa juuri nyt, kysyn häneltä.

”Jos hyväksytään tuo mainitsemasi määritelmä misinformaatiolle, ehkä suurin ongelma Suomessa on meidän mediakenttämme. Tämä on pieni kielialue ja tämä on pääkaupunkikeskeinen maa, jossa kaikki toimittajat tuntevat toisensa ja kaikki toimittajat pyrkivät rakentamaan itselleen samanlaista urapolkua ja päätymään lopulta *Helsingin Sanomiin* tai *Yleen*.”

Halla-ahon mukaan tästä seuraa, että kaikilla toimittajilla on ”vahva sosiaalinen ja taloudellinen intressi mukautua siihen, minkä hän olettaa olevan vallitseva ja hyväksytty mielipide journalistiikan kentässä”.

”Tämä johtaa sitten siihen, että meillä on kauttaaltaan suomalaisessa mediassa aika voimakas poliittinen ja ideologinen vääristymä, joka ohjaa toimittajia uutisoimaan asioista yksipuolisesti, harhaanjohtavasti... Tätä pidän kaikkein suurimpana misinformaatio-ongelmana Suomessa.”

Halla-ahon mielestä puoluepoliittisen lehdistön puute on johtanut ajattelutapojen yhtenäistymiseen ja siihen, että median sisäinen kriittinen keskustelu ja kilpailu puuttuvat.

”Ja ehkä aktivismin ja journalistiikan ja samoin aktivismin ja yhteiskuntatutkimuksen välinen raja alkaa olla aika häilyvä. Ihmiset tavallaan vaativat omille puheenvuoroilleen tietynlaista immuniteettia kritiikkiä kohtaan vetoamalla siihen, että he ovat journalisteja tai he ovat tutkijoita, mutta todellisuudessa aika suuri osa siitä, mitä he puheenvuoroissaan sanovat, on poliittista.”

YRITÄN MIETTIÄ, miten saisin haastattelun palautettua hetkeksi journalistien arvioinnista misinformaation vastustamiseen. Kysyn, miten eduskunnan puhemies voi torjua misinformaatiota.

”Jos katsotaan eduskunnan työjärjestystä ja perustuslakia, eduskunnan puhemiehen pääasiallinen tehtävä ei ole torjua misinformaatiota vaan johtaa eduskuntaa ja sen työskentelyä lain ja työjärjestyksen asettamissa rajoissa”, Halla-aho vastaa.

”Voisiko sanoa toissijainen tehtävä?”

”Kysymyksesi on niin outo, että en saa ihan kiinni siitä, mistä kulmasta sitä pitäisi lähestyä. Minun nähdäkseni eduskunnan puhemiehellä ei ole oikein työkaluja puuttua misinformaatioon. Tietysti kuulen salissa paljonkin puheenvuoroja, joita voi pitää totuutta venyttävinä tai vääristyneinä, mutta puhemiehellä ei ole mahdollisuutta rajoittaa kansanedustajan puheoikeutta.”

Vetoan puhemiehen asemaan Suomen tasavallan arvojärjestyksessä: toinen heti presidentin jälkeen. Sillä on väliä, mitä puhemies sanoo.

”Voi sen asian varmaan tuollakin tavoin nähdä. Toisaalta kuten kirjassani sanoin, suurimmalla osalla julkisuutta hallitsevasta toimittajakunnasta on hyvin pahoja henkisiä ongelmia minun kanssani, että sanomisiini suhtaudutaan lähtökohtaisen kielteisesti sanoin mitä hyvänsä, että en oikein näe sitä, että mikä rooli nimenomaan itselläni henkilönä voisi olla misinformaation torjunnassa.”

Halla-aho viittaa 2025 julkaistuun elämäkertansa, jonka on kirjoittanut Markku Heikkilä.

Kerron Halla-aholle laskeneeni elämäkerrasta 22 sellaista sivua, joissa mediaa ja toimittajia arvostellaan tai suoraan haukutaan. Halla-aho sanoo muun muassa, että toimittajat ”ovat onneksi voittopuolisesti varsin yksinkertaisia ihmisiä, jotka toimivat viettensä ja intuitionsa ohjaamina”. Hän myös käyttää kirjassaan sanaparia ”media ja muu vasemmisto”.

Onko tällainen suhtautumistapa mediaan hyvä esimerkki kansalaisille?

”Ehkä media voisi kysyä ja sinä voisit kysyä, että onko tapa, jolla media suhtautuu minuun tai perussuomalaisiin laajemminkin, hyvä esimerkki kansalaisille. Onko se hyvä esimerkki rakentavasta keskustelusta ja siitä, mihin me haluamme viedä tätä yhteiskuntaa? Esittämäni kritiikki mediaa kohtaan on perusteltua. Se perustuu siihen, mitä media tekee.”

Toimittajantyötä pitkään tehneenä olen haastatellut kaikenlaisia ihmisiä monenlaisissa tilanteissa. Esiintymiskokemus ja mahdollisesti myös haastattelukoulutus saa tavallisesti heidät esiintymään kohteliaasti, vaikka eivät pitäisiikään esitetyistä kysymyksistä – tai niiden esittäjästä. Vuosikymmenien aikana oma jännitykseni haastattelutilanteissa on jotakuinkin kadonnut.

Tämä tapaaminen on hermostuttanut etukäteen; olen nähnyt Halla-ahoa tv-ruudussa sen verran, että tiedän hänen esiintyvän välillä varsin ylimielisesti, ilman empatiaa. Olen kieltäytynyt hänen tarjoamastaan kahvista, jotta kahvikuppi ei alkaisi kilistä kädessäni. Halla-ahon heti käynnistämä toimittajien halveeraus ei juuri helpota tilannetta.

VALTAAPITÄVIEN TAPA SUHTAUTUA MEDIAAN liittyy suurempaan kysymykseen siitä, mihin lähteisiin voimme luottaa. Uusoikeiston nykyaikaiseen pelikirjaan kuuluu niin Euroopassa kuin Yhdysvalloissakin se, että tiedotusvälineitä arvostellaan ja niitä epäillään vasemmistolaisen politiikan suosimisesta ja jopa tekemisestä.

Jussi Halla-aho sanoo, että ”yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuvat toimittajat ja osa akateemisesta yhteisöstä on vahvasti vasemmalle kallellaan”.

”Toimittajilla ei ole minkäänlaista demokraattista, kansalta tulevaa mandaattia, mutta heillä on sitäkin enemmän tunkkaisia poliittisia mielipiteitä, ja he uhriutuvat mielellään ja hakevat immuniteettia omille näkemyksilleen, pahoittavat mielensä, jos niitä arvostellaan. He toisin sanoen asettavat itsensä demokraattisesti valittujen päättäjien yläpuolelle.”

Kerron hänelle työskennelleeni toimitustehtävissä Helsingin Sanomissa, *Taloussanomissa*, Ylellä ja omassa yrityksessäni. Sanon että oman kokemukseni mukaan vasemmistolaiset eivät suinkaan hallitse toimituksissa, vaan niissä on enemmän maltillisia oikeistolaisia ja aika paljon löytyy myös perussuomalaisella tavalla yhteiskuntaa tarkkailevia.

Halla-aho muistelee, että muutama vuosi sitten olisi tehty tutkimus toimittajien poliittisista näkökannoista: ”Oliko niin että 70 prosenttia toimittajista kannatti joko Vihreitä tai Vasemmistoliittoa?”

Sanon etten muista tuollaista tutkimusta, mutta lupaan tarkistaa asian.

Kotiin päästyäni kaivan esiin faktantarkistusta tekevän *Faktabaarin* selvityksen vuodelta 2023. Faktabaari oli tutkinut asiaa sen jälkeen, kun sosiaalisessa mediassa oli levinnyt toimittajien puoluekantoja esittävä pylväskuvio. Sen mukaan toimittajat kannattaisivat eniten Vasemmistoliittoa (yli 30 prosenttia) ja Vihreitä (hieman yli 30 prosenttia).

Faktabaarin mukaan kuva on keksitty eikä perustu mihinkään todennettuun lähteeseen. Samaa kuvaa on levitetty jo useiden vuosien ajan. Faktabaari kävi läpi aiheesta tehtyjä tutkimuksia, mutta sellaista ei löytynyt, jossa olisi selkeästi tutkittu toimittajien puoluekantoja.

Vuonna 2016 julkaistussa tutkimuksessa selviteltiin Tampereen yliopiston opiskelijoiden poliittista suuntautumista. Journalistiikan ja viestinnän opiskelijoiden suosituimmat puolueet olivat Vihreät ja Vasemmistoliitto, joiden yhteenlaskettu kannatus oli 75 prosenttia.

Tässä tutkimuksessa mukana olivat siis yhden yliopiston opiskelijat – eivät suinkaan koko maan toimittajat. Esimerkiksi filosofian ja sosiaalitieteen opiskelijoissa Vihreiden ja Vasemmistoliiton kannatus oli yli 80 prosenttia. Perussuomalaiset oli suurin puolue vain tietojenkäsittelyn opiskelijoissa, joista 29 prosenttia sanoi kannattavansa puoluetta.

Jyväskylän yliopistossa puolestaan tutkittiin vuonna 2023 journalistien ammattikuvaa. Kyselyssä 60 prosenttia vastaajista sijoitti itsensä keskustasta vasemmalle. Rivitoimittajissa oli enemmän vasemmistolaisia, mutta toimitusten ylintä johtoa edustaneet vastaajat asemoituivat enemmän keskusta- ja oikeistoon. Kyselyyn vastasi alle kolme prosenttia toimitustyön tekijöistä. Tutkijoiden mukaan alhaista vastausprosenttia ”voidaan pitää tulosten yleis-tettävyyden kannalta hieman pulmallisena”.

Verkkohaun perusteella toimittajien puoluekannatusta vääristelevän kuvion ovat julkaisseet muiden muassa Tampereen kauppakamarin toimitusjohtaja Antti Eskelinen ja *UMV*-lehti. Vielä vuonna 2025 kuviota jakoi Reijo Tossavainen, joka lisäksi kirjoitti viestipalvelu X:ssä: ”Toimittajien puoluekannoista ei ole tarkkaa tutkimusta. Sen sijaan on erilaisia selvityksiä, ja alla oleva lie-nee melko lähellä totuutta”. Tossavainen oli Perussuomalaisten kansanedustaja 2011–2015.

PALATAAN PUHEMIEHEN HUONEESEEN. Pyydän Jussi Halla-ahoa tarkenta-maan, millä tavalla toimittajat hänen mielestään asettuvat poliitikkojen yläpuolelle.

Hänestä toimittajat ovat suhtautuneet poliitikkoihin sen mukaan, miten poliitikot menestyvät politiikassa. Nykyisin politiikkaan voidaan tulla ilman median myötävaikutusta, ”eikä media pysty tavallaan tuhoamaan poliitikkoja mielensä mukaan [niin] kuin aiempina aikoina”.

”Ja tämä varmaan aiheuttaa hyvin paljon pahaa mieltä toimittajien keskuu-
dessa nykyään, että heistä tuntuu, että maailma ei tottele heitä samalla tavoin
kuin se totteli aikaisemmin. Heitä loukkaa se, että poliitikko menestyy, vaikka
he eivät haluaisi poliitikon menestyvän.”

Kysyn Halla-aholta, olisiko parempi, jos kansalaiset eivät seuraisi mediaa
ollenkaan.

”Ei tietenkään, täytyy vain mediaa seuratessa muistaa se, että suurin osa toimittajista on ammattietiikaltaan hyvin heikkoja ja että he käyttävät mediaa alustana omien poliittisten ja yhteiskunnallisten näkemystensä esilletuomiseen. Kun suhtautuu mediaan kriittisesti aivan samalla tavoin kuin sosiaaliin mediaankin tulee suhtautua kriittisesti, saa varmasti monipuolisemman näkemyksen maailmasta.”

Haluan tietää, koskeeko ammattietiikan heikkous Halla-ahon mielestä vain suomalaisia toimittajia.

”Tietenkään se ei ole Suomi-spesifi ongelma, mutta Suomessa ongelmat ovat ehkä pahemmat kuin jossain muussa paikassa. Tämä on pieni maa, ja toimittajan etenemismahdollisuudet ovat aika rajalliset ja kaikki haluavat samaan paikkaan, ja sen takia kaikilla on hyvin voimakas paine olla samaa mieltä kaikista asioista.”

Mihin voi luottaa, mihin ei?

MODERNISSA INFORMAATIO- JA VALETULVASSA on yhä tärkeämpää valita, mihin ja ketä uskoa. Kuten tähän kirjaan kokoamani esimerkit toivottavasti osoittavat, läheskään kaikkeen esitettyyn ”tietoon” ei todellakaan kannata luottaa. Internet on täynnä sivustoja ja ihmisiä, jotka tahallaan tai tahattomasti johtavat yleisöään harhaan.

Miten sitten valita, mihin luottaa? Oma ratkaisuni on, että luotan lähtökohtaisesti mutta en aukottomasti viranomaisiin, arvostettujen yliopistojen tutkijoihin ja etenkin vertaisarvioituihin tutkimuksiin sekä arvostettuihin kansainvälisiin tiedotusvälineisiin.

Tässä sellaiset tiedotusvälineet, joihin luotan erityisesti:

Julkaisu	Mikä	Perustamisvuosi / toimittajien lukumäärä
Encyclopedia Britannica	Jatkuvasti päivitettävä tietosanakirja	1768 / 300
The New York Times	Sanomalehti (USA)	1851 / 1 700
BBC	Britannian yleisradio	1922 / 5 500
NPR	Julkisen palvelun radio (USA)	1970 / 3 500
AFP	Uutistoimisto (Ranska)	1944 / 1 700
AP	Uutistoimisto (USA)	1846 / -
Reuters	Uutistoimisto (Kanada)	1851 / 2 600
The Economist	Talouslehti (UK)	1843 / 300
The Financial Times	Sanomalehti (UK)	1888 / 700

Journalistien määrä: tuoreimmat luvut; lähteinä: Encyclopædia Britannica (sisältää kaikki työntekijät), NiemanLab, BBC, NPR (mukaan lukien jäsenasemien henkilöstö), New Media Coalition, AP: tietoa ei saatavilla, Reuters, The Economist, PressGazette.

Pitkään alalla toimineista isoista tiedotusvälineistä löytyy yleensä luotettavaa tietoa. Journalistinen perinne tarkoittaa tietojen tarkistamista ja virheiden korjaamista. Journalistien määrä kasvattaa juttuihin käytettävää aikaa ja parantaa journalismin laatua.

Käytän muun muassa näitä lähteitä kirjoja tehdessäni. Omaksi huvikseni seuraan päivittäin The New York Timesia, BBC:tä ja NPR:ää. Kotimaan asioita olen tottunut seuraamaan lähinnä Helsingin Sanomista, ja lisäksi luen aina Financial Timesin viikonloppunumeron, jonka paikallinen R-kioski on ystävällisesti pyynnöstäni tilannut myyntiin. Iso puute seuraamissani tiedotusvälineissä on se, että pystyn kunnolla lukemaan ja kuuntelemaan suomen ohella vain englanniksi tehtyä sisältöä.

Tässä esimerkinomaisesti sellaisia suomenkielisiä julkaisuja, joiden sisältöön en luota: Kansalainen.fi, Magneettimedia, MV-lehti (myös: uusi MV-lehti, Uusi Verkkomedia), Nykysuomi.com, Oikeamedia.com, Partisaani.com ja PT-media.org.

INTERNETISSÄ ON VALTAVA MÄÄRÄ sellaisia sivustoja, jotka näyttävät perinteisiltä lehdistä, mutta sisältävät misinformaatiota ja suoranaista propagandaa. Tällaisia julkaisuja tuotetaan esimerkiksi Venäjällä ja Kiinassa, ja jotkut internetin käyttäjät jakavat ajattelemattomuuttaan niiden sisältöä, joka on synnytetty juuri sitä silmällä pitäen, että mahdollisimman moni haksahdaa jakamaan sitä.

Ehkä tunnetuin roskaa jakava julkaisu on yhdysvaltalaisen Alex Jonesin *Infowars*. Jones tuli yleisesti tunnetuksi siitä, että hän väitti vuoden 2012 Sandy Hookin kouluampumisen olleen lavastus. Jonesin mukaan uhrien perheetkin olivat palkattuja näyttelijöitä. Todellisuudessa ampumisessa kuoli 20 pikkulasta ja 6 opettajaa. Tuomioistuimet määräisivät Jonesin maksamaan kymmenen uhrin perheelle 1,4 miljardin dollarin korvaukset. Jones vei itsensä ja yrityksensä konkurssiin, ja tätä kirjoitettaessa korvaukset ovat edelleen maksamatta.

Jones on hyvissä väleissä Venäjän nykyjohton kanssa. Elokuussa 2024 hän kehui viestipalvelu X:ssä Vladimir Putinin allekirjoittamaa asetusta, jonka mukaan omien maidensa ”uusliberaaleihin ihanteisiin” kyllästyneet länsimaalaiset saavat ohituskaistan oleskelulupaan Venäjällä. ”Jos olet valmis hylkäämään kotimaasi idioottimaisen politiikan, joka ajaa tuhoisia, ihmisvastaisia, uusliberaaleja tavoitteita, Venäjä on valmis rullaamaan punaisen maton auki!” hän kirjoitti.

Seuraavana vuonna Jones esiintyi Moskovassa ”tulevaisuusfoorumissa”, johon oli kutsuttu oikeistolaisia vaikuttajia länsimaista. Muita esiintyjiä olivat muiden muassa Elon Muskin isä Errol Musk ja ekonomisti Jeffrey Sachs.

Jonesin Venäjä-yhteydet ulottuvat kauas. Uutissivusto *Buzzfeed* kertoi 2017, että Infowars oli julkaissut kolmessa vuodessa yli tuhat Venäjän hallituksen puhutorven *RT*:n, eli tv-kanava *Russia Today*n uutisjuttua.

KERRON JUSSI HALLA-AHOLLE Elinkeinoelämän valtuuskunnan tutkimuksesta, jonka mukaan suomalaiset luottavat kotimaiseen mediaan entistä vahvemmin. Kysyn, olisiko hyvä, jos suomalaiset luottaisivat mediaan nykyistä vähemmän.

”Minun mielestäni kaikkeen informaatioon on syytä suhtautua kriittisesti. Luulen, että jos Neuvostoliitossa olisi tehty kysely siitä, kuinka moni luottaa *Izvestijaan* ja *Pravdaan*, luvut olisivat olleet aika korkeita, mutta se ei välttä-

mättä ole hyvä asia, jos viesti, joka mediasta tulee, on voimakkaasti vääristynyttä tai yksipuolista.”

Izvestija oli neuvostoaikana hallituksen sanomalehti ja Pravda taas kommunistipuolueen äänenkannattaja.

”Varmasti suomalaiset luottavat mediaansa aivan kuten suomalaiset luottavat yleensäkin instituutioihin. Tämä on luottamusyhteiskunta enemmän kuin moni muu yhteiskunta, ja ihmiset pitävät siitä ajatuksesta, että täällä voi luottaa virkakuntaan ja oikeuslaitokseen ja poliitikkoihin ja mediaan.”

Halla-aho on suivaantunut siihen, miten media suhtautuu kansanedustajiin.

”Jos lukee lehtiä, niin joka päivä kerrotaan, minkälaisia rahanahneita roistoja kansanedustajat ovat. Ajelevat taksilla, lentelevät lentokoneella, nostavat omia palkkojaan. Meidän poliittinen journalismi on usein tätä. Suhtaudutaan äärimmäisellä vihamielisyydellä siihen, mikä on suomalaisen kansanvallan ja demokratian syvin ydin eli eduskunta. Kansanedustajat kuvataan pelleinä tai roistoina.”

Näin toimittajista tuli vihollisia

YHDYSVALTAIN PRESIDENTTI Donald Trump toimii uusioikeistolle kaikkialla mallina siitä, miten tiedotusvälineisiin suhtaudutaan. Media on vihollinen.

Oltuaan kuukauden presidenttinä ensimmäisellä kaudellaan helmikuussa 2017 Trump kirjoitti Twitterissä, että ”valeutismedia ei ole minun viholliseni, se on Amerikan kansan vihollinen!” Hän luetteli valeutismedian jäseniksi The New York Timesin, NBCNewsin, ABC:n, CBS:n ja CNN:n.

Seuraavana vuonna Trump valitti, että Googlen hakukone antaa tulokseksi ”96-prosenttisesti kansallisen vasemmistomedian” uutisia, jos siihen syöttää hakutermiksi ”Trump News”. Hän kutsui ilmiötä ”hyvin vaaralliseksi”.

Tein itse vastaavan Google-haun syksyllä 2025. Ensimmäisen tulosruudullisen uutiset olivat seuraavilta lähteiltä: PBS, CBS, AP, USA Today, CNN, The Guardian, al-Jazeera, Reuters, ABC, The Independent ja Newsweek. Trumpin mielestä tämä tulos todennäköisesti tukisi hänen käsitystään, mutta on toi-

nenkin mahdollinen tulkinta: Google nostaa tuloksissaan esiin suosittuja ja yleistä arvostusta nauttivia tiedotusvälineitä.

Trump väitti, että Google piilottaa konservatiivien näkemyksiä ja ”hyviä uutisia”.

Googlen tiedottaja sanoi uutiskanava ABC Newsille, että yhtiön hakukone ei tee politiikkaa, eikä sen käyttämä algoritmi järjestä hakutuloksia poliittisten ideologioiden perusteella.

SYKSYLLÄ 2020 DONALD TRUMP ilmoitti vaalitulaisuudessaan Arizonassa, että hänen vastustajansa vaaleissa ei niinkään ole demokraattien Joe Biden vaan ”vasemmistolainen media”.

Trump on myös nostanut useita oikeusjuttuja tiedotusvälineitä vastaan.

Lokakuussa 2024 Trump vaati CBS-kanavan omistavalta Paramountilta 20 miljardin dollarin vahingonkorvauksia ”henkisestä kärsimyksestä”, jota hän oli tuntenut CBS:n *60 Minutes* -ohjelman haastateltua Kamala Harrisia. Trumpin mielestä kanava oli lyhentänyt yhtä vastausta antaakseen todellista myönteisemmän kuvan demokraattipuolueen presidenttiehdokkaana olleesta Harrisista.

Seuraavana kesänä Paramount suostui maksamaan 16 miljoonaa dollaria sopiakseen jutun. Sopuratkaisun syyksi nähtiin Paramountin ja Skydancen fuusio, johon yhtiöt tarvitsivat viranomaisten hyväksynnän. Sopua ja korvausten maksamista vastustaneet CBS Newsin hallituksen puheenjohtaja Wendy McMahon ja *60 Minutes* -ohjelman tuottaja Bill Owens erosivat yhtiön palveluksesta.

Joulukuussa 2024 *ABC News* lupasi maksaa 15 miljoonaa dollaria Trumpin nimeä kantavalle kirjastohankkeelle sopiakseen kunnianloukkauskanteen. ABC:n ankkuri George Stephanopoulos oli tehnyt virheen väittäessään, että Trump oli tuomittu kirjailija E. Jean Carrollin raiskauksesta. Oikeasti Trump oli saanut tuomion Carrollin seksuaalisesta häirinnästä.

Heinäkuussa 2025 Trump nosti kanteen *The Wall Street Journal* -lehden kustantajaa News Corpia vastaan. Trumpin mukaan lehti oli loukannut hänen kunniaansa jutussa, jossa kerrottiin seksuaalirikoksista tuomitulle Jeffrey Epsteinille lähetetystä syntymäpäiväkortista. Presidentti ilmoitti vaativansa 10 miljardin dollarin korvauksia.

”Hyvää syntymäpäivää – olkoon jokainen päivä mahtava uusi salaisuus”, luki kortissa, jonka Trump oli lehden mukaan allekirjoittanut ja piirtänyt. Trumpin mukaan hän ei ollut allekirjoittaja tai piirtäjä.

Epstein kuoli vankilassa oman käden kautta odottaessaan uutta oikeudenkäyntiä, jossa häntä aiottiin syyttää alaikäisten tyttöjen käyttämisestä seksikaupan kohteena.

Syyskuussa 2025 Trump nosti 15 miljardin dollarin kunnianloukkauskanteen *The New York Timesia* vastaan. Presidentti ei pitänyt tavasta, jolla lehti oli kertonut hänen vaurastuneen isänsä ja tv-sarja *Diilin* ansiosta. Trump kutsui *The New York Timesia* ”yhdeksi kansakunnan historian huonoimmista ja rappeutuneimmista” lehdistä.

Columbia-yliopiston kunnianloukkausasiantuntija Katie Fallow sanoi AP:lle, että vaikka Trumpin kanne oli typerä, sillä oli laajemmat tavoitteet: toimia pelotteena ja ehkäistä Trumpiin kriittisesti suhtautuvien juttujen julkaisemista.

Joulukuussa 2025 Trump vaati BBC:tä maksamaan 10 miljardin dollarin korvaukset, koska brittiyhtiö oli leikannut dokumenttiohjelmassa Trumpin 6. tammikuuta 2021 pitämää puhetta niin, että vaalit hävinnyt Trump näytti suoraan kehottavan kannattajiaan väkivaltaan.

REPORTERS WITHOUT BORDERS eli Toimittajat ilman rajoja -järjestö las-ki lokakuussa 2024, että pelkästään kahden edellisen kuukauden aikana Trump oli hyökännyt sanallisesti mediaa vastaan yli sata kertaa. Järjestön mukaan hyökkäykset olivat niin tavallisia, että ne eivät enää nousseet edes uutisiksi.

”Reporters Without Borders on hyvin huolissaan siitä, että amerikkalainen media – ja samalla laaja yleisö – voivat turtua siihen eksistentiaaliseen uhkaan, jonka Trumpin hyökkäykset muodostavat lehdistönvapaudelle.”

Järjestö sanoi olevansa huolissaan siitä, että väkivaltainen retoriikka voi johtaa väkivaltaan toimittajia kohtaan. Yleisötilaisuuksissaan Trump on monesti pyytänyt ihmisiä kiinnittämään huomionsa tilaisuuksista raportoihiin toimittajiin. Useat toimittajat ovat kertoneet kokeneensa uhkaa tilanteissa.

Trump on toisella presidenttikaudellaan ryhtynyt myös muihin toimiin vaikeuttaakseen toimittajien työtä. Trumpin hallinto heitti puolustusministeriön

eli Pentagonin lehdistötiloista joukon tiedotusvälineitä, kuten The New York Timesin, The Washington Postin, NBC Newsin, CNN:n ja NPR:n. Niiden tilalle tuli oikeistosympatioista tunnettuja tiedotusvälineitä, kuten Newsmax, Washington Examiner, Daily Caller ja Breitbart News.

Syksyllä 2025 puolustusministeriö ilmoitti, että Pentagonissa työskentelevien toimittajien olisi sitouduttava siihen, että he eivät kerää tai käytä sellaista informaatiota, jota ei ole virallisesti hyväksytty julkistettavaksi – vaikka se olisi julkista tietoa.

Yhdysvaltain journalistiliiton National Press Clubin puheenjohtaja Mike Balsamo piti Pentagonin päätöstä ”suorana hyökkäyksenä riippumatonta journalismia vastaan”.

”Yleisö ei enää saa neutraalia tietoa, jos asevoimia koskevat uutiset pitää ensin hyväksyttää hallinnolla. Sitten yleisö saa tietoonsa vain sen, mitä hallinto haluaa heidän näkevän. Tämän pitäisi huolestuttaa kaikkia amerikkalaisia.”

EUROOPASSA DONALD TRUMPIN seuraajista näkyvin on Unkarin pääministeri Viktor Orbán, joka myös väittää median olevan vasemmistolaista. Tämä kävi hyvin ilmi esimerkiksi puheesta, jonka hän piti yhdysvaltalaisen konservatiivien kokouksessa Budapestissa toukokuussa 2022.

”Meillä täytyy olla omat tiedotusvälineet”, Orbán sanoi.

”Ongelman perussyynä on se, että nykyisin lännen tiedotusvälineet kannattavat vasemmiston näkemyksiä. Toimittajia kouluttavat yliopistossa progressiivisia vasemmistolaisia näkemyksiä omaavat ihmiset. Heti kun tiedotusvälineisiin ilmestyy konservatiivinen henkilö, he joutuvat arvostelun, hyökkäyksen, solvausten ja parjausten kohteiksi.”

Orbán sanoi myös, että Yhdysvalloissa ainut oikeistolainen toimittaja on Tucker Carlson, ”hänen ystävänsä”. Carlson on levittänyt salaliittoteorioita muiden muassa holokaustista, biologisia aseita kehittävästä laboratorioista Ukrainassa ja väestönvaihdosta. Kerron näistä teemoista luvuissa 1, 4 ja 18.

Uutistoimisto AP kertoi 2025, että Orbán ei ole antanut haastattelua riippumattomalle toimittajalle moneen vuoteen. AP:n mukaan vihamielisyys tiedotusvälineitä kohtaan on keskeinen osa hänen poliittista brändiään.

Toimittajat ilman rajoja -järjestön mukaan yleisradiosta on tehty Unkarissa ”propagandakoneisto”, ja useita yksityisiä tiedotusvälineitä on kaapattu julki-